

להתכונן למתן תורה – לקראת שבועות תשפ"ג

1. שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תצד סעיף א
 ביום חמישים לספירת העומר הוא חג שבועות, וסדר התפלה כמו ביום טוב של פסח, אלא שאומרים: את יום חג השבועות הזה זמן מתן תורתנו, וגומרים ההלל, ומוציאין שני ספרים וקורין בראשון חמשה מחדש השלישי עד סוף הסדר, ומפטיר קורא בשני וביום הבכורים ומפטיר במרכבה דיחזקאל, ומסיים בפסוק ותשאני רוח.

2. מגן אברהם סימן תצד
 קשה לי היאך אנו אומרים בשבועות יום מתן תורתנו הלא קי"ל כר"י דאמר בז' בסיון נתנה תורה... ומה שקשה עוד להתורה ניתנה ביום נ"א לספיר' דהא יצאו מצרים ביום ה' והתורה ניתנה בשבת? כבר תי' ה"מ דבא לרמוז לנו "ט שני של גליות ואפשר דהיינו דקאמר יום א' הוסיף משה מדעתו ואין כאן מקומו.

ראשון	שני	שלישי	רביעי	חמישי	שישי	שבת
				טו ניסן – יציאת מצרים	1	2
3	4	5	6	7	8	9
10						
17						
24						
31						
38	39	40				
45	46	47	48	49	50	51 – יום קבלת התורה

3. מסכת שבת דף קלג עמוד ב
 זה אלי, ואנוהו - התנאה לפניו במצות; עשה לפניו סוכה נאה, ולולב נאה, ושופר נאה, ציצית נאה, ספר תורה נאה וכתוב בו לשמו בדיו נאה, בקולמוס נאה, בלבלר אומן וכורכו בשיראין נאין.

4. מהרש"א חידושי אגדות מסכת עבודה זרה דף ג עמוד א
 ויש לספק בזה דלכ"ע נתנה תורה ביום נ"א מן הספירה למה קבע הש"י חג השבועות לדורות ביום חמשים מן הספירה? והכוונה בזה לפי שלא היו ישראל אז ראויים לחכמת התורה עד שיטהרו ויקדשו עצמם מכל טומאת מצרים שיצאו משם כמ"ש כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו וכו' וע"כ היתה הטהרה במספר שבעה שבועות ויום חמשים שהם מספרים קדושים כענין שבת שמיטים ויובלות ולפי שביום נ' נגמרה הטהרה שזכינו אחר כך ביום נ"א לקבל התורה קבע הש"י אותו יום חמשים לחג שבועות כי יראת חטא קודם לחכמה במעלה ובזמן.

5. משנה מסכת אבות פרק ג
 רבי חנינא בן דוסא אומר כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו מתקיימת וכל שחכמתו קודמת ליראת חטאו אין חכמתו מתקיימת

6. פירוש רבינו יונה על אבות פרק ג משנה ט
 חכמתו מתקיימת בידו - ונמצא פורש מן העבירות ועושה מצוה כאשר למד והשכיל. חכמתו קודמת ליראתו אין חכמתו מתקיימת לא השתדל מתחלה לדעת החכמה כדי לקיימה כי אם להבין ולהשכיל ולא תקיים בידו. והדין נותן. ד"א בזמן שיראת חטאו של אדם קודמת לחכמתו נמצא כשהוא למד משמרתו ומאשרתו לילך בדרך שהורגל ללכת בה מכמה ימים כשהוא ירא חטא ולבו מוסיף בה אהבה רבה ומתאוה להוסיף ממנה לפי שהיא מאשרתו למה שהורגל. אבל בזמן שחכמתו של אדם קודמת ליראת חטאו נמצאת החכמה מונעת אותו מעבירות שהורגל בהם וסופו לבעוט בה לפי שדומה עליו כמשוי:

7. שמות פרק כ, יז-יח
 ויאמר משה אל העם אל תיראו פי לבעבור נסות אתכם בא האלהים ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו: ויעמד העם מרחק ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלהים:

8. דברים פרק ד, ט-טו
 רק השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך והודעתם לבניך ולבני בניך: יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחרב באמר ה' אלי הקהל לי את העם ואשמעם את דברי אשר ילמדון ליראה אתי כל הימים אשר הם חיים על האדמה ואת בנייהם ילמדון: ותקרבון ותעמדון תחת ההר וההר בער באש עד לב השמים חשך ענן וערפל: וידבר ה' אליכם מתוך האש קול דברים אתם שמעים ותמונה אינכם ראים זולתי קול: ויגד לכם את בריתו אשר צוה אתכם לעשות עשרת הדברים ויכתבם על שני לחות אבנים: ואתי צוה ה' בעת ההוא ללמד אתכם חקים ומשפטים לעשותם אתם בארץ אשר אתם עברים שמה לרשתה: ונשמרתם מאד לנפשתיכם כי לא ראיתם כל תמונה ביום דבר ה' אליכם בחרב מתוך האש

9. באר היטב על שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תצד סעיף א ועפ"ז אמרתי דזהו כוונת רב יוסף דביומא דעצרתא עבדי ליה עגלא תלתא אמר אי לאו האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא עכ"ל עיין בפסחים פרק אלו דברים. דראוי לדקדק בו טובא.

חדא מאי האי לי שנא דקאמר אי לאו האי יומא דקא גרים דמשמע דיומא קא גרים - הו"ל למימר אי לאו מתן תורה. ועוד אי לאו מתן תורה הוי מחזיר העולם לתוהו ובוהו דאמרין התנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית אם מקבלין ישראל את התורה מוטב ואם לאו הריני מחזירן לתוהו ובוהו. ועוד אחרי שהיה רב יוסף עניו מכל אדם כדאמרין בסוף סוטה משמת רבי בטלה ענוה א"ל רב יוסף לא תתני ענוה דאיכא אנא ע"ש. וכאן התפאר דמחמת נתינת התורה הוא עדיף משאר אינשי אין זה מגדר ענוה ?

ולפי מ"ש היה כוונתו כך מה דאמר אי לאו האי יומא וכו' דידוע מה שאמרו חז"ל ענוה מביאה לידי יראת חטא. וא"כ ר"י היה במעלה שהיה עניו היה גם כן במעלה שיראת חטאו קודם לחכמתו. וזהו שאמר ביומא דעצרתא ר"ל ביום נו"ן עביד ליה עגל' תלתא ואמר אי לאו האי יומא דקא גרים ר"ל אי לא היה יומא דעצרתא בהאי יומא אלא ביום נו"א לספירה לא היה מוכח דיראת חטא קודם לחכמה במעלה ובזמן ולא היה מעלה שלי כלום וכמה יוסף איכא בשוקא אבל השתא דיומא דעצרתא הוא ביום נו"ן ונתינת התורה היה ביום נו"א קשה הקושיא וצריך לתרץ כמ"ש המהרש"א ודו"ק

10. ספר מורה הנבוכים חלק ג פרק נד

כֹּה אָמַר ה' אֵל יִתְהַלֵּל חֶכֶם בְּחֻכְמָתוֹ וְאֵל יִתְהַלֵּל הַגְּבוּר בְּגִבּוּרָתוֹ אֵל יִתְהַלֵּל עֲשִׂיר בְּעֲשָׂרוֹ: כִּי אִם בְּזֹאת יִתְהַלֵּל הַמְתַּהַלֵּל הַשְּׂכָל וְיִדְעַ אֹתִי כִּי אֲנִי ה' עֹשֶׂה חֶסֶד מְשֻׁפֵּט וְצַדִּיקָה בְּאַרְץ כִּי בְּאֵלֶּה חִפְצָתִי נָאִם ה':

11. מורה נבוכים חלק ג - סיום

ראה קוצר זה המאמר ושלמות אמרו, ואיך לא חסר דבר מכל מה שאמרנו והארכנו בבאורו ובהצעותיו. ואחר שזכרנו זה הפסוק מה שכולל מן הענינים הנפלאים, וזכרנו דברי החכמים ז"ל עליו, נשלים כל מה שהוא כולל, וזה שלא הספיק לו בזה הפסוק לבאר שהשגתו ית' לבד היא הנכבדת שבשלמיות, כי אלו היתה זאת כונתו, היה אומר כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי, והיה פוסק דבריו, או היה אומר השכל וידוע אותי כי אני אחד, או היה אומר כי אין לי תמונה, או כי אין כמוני, ומה שדומה לזה,

אבל אמר שאין להתהלל רק בהשגתו ובידיעת דרכיו ותארו ר"ל פעולותיו, כמו שבארנו באמרו הודיעני נא את דרכיך וגו', ובאר לנו בזה הפסוק שהפעולות ההם שראוי שיוודעו ויעשה בהם, הם חסד משפט וצדקה. והוסיף ענין אחר צריך מאד, והוא אמרו בארץ, אשר הוא קוטב התורה, ולא במחשבת ההורסים שחשבו שהשגחתו יתעלה כלתה אצל גלגל הירח, ושהארץ ומה שבה נעזב, עזב ה' את הארץ, אינו רק כמו שבאר לנו על יד אדון כל החכמים, כי לה' הארץ, יאמר שהשגחתו ג"כ בארץ כפי מה שהיא, כמו שהשיגח בשמים כפי מה שהם, והוא אמרו כי אני ה' עושה חסד משפט וצדקה בארץ, ואח"כ השלים הענין ואמר כי באלה חפצתי נאם ה', ואמר בחסד במשפט וצדקה חפצתי נאם ה', ר"ל שכוונתי שיצא מכם חסד משפט וצדקה בארץ, כמו שבארנו בל"ג מדות, כי הכוונה להדמות בהם ושנלך על דרכם. א"כ הכוונה אשר זכרה בזה הפסוק, הוא באורו, ששלמות האדם אשר בו יתהלל באמת, הוא להגיע אל השגת השם כפי היכולת, ולדעת השגחתו בברואיו בהמציאו אותם והנהיגו אותם, איך היא, וללכת אחרי ההשגה ההיא בדרכים שיתכוין בהם תמיד לעשות חסד ומשפט וצדקה, להדמות בפעולות השם, כמו שבארנו פעמים בזה המאמר:

12. רמב"ם הלכות קריאת שמע פרק ב הלכה ה

היה עוסק בתלמוד תורה והגיע זמן קריאת שמע פוסק וקורא ומברך לפניו ולאחריה, היה עוסק בצרכי רבים לא יפסוק אלא יגמור עסקיהן ויקרא אם נשאר עת לקרות.

13. מסכת סנהדרין דף קו עמוד ב

בשני דרב יהודה כולי תנויי בניזיקין, ואנן קא מתנינן טובא בעוקצין. וכי הוה מטי רב יהודה אשה שכובשת ירק בקדירה, ואמרי לה זיתים שכבשן בטרפיהן טהורים אמר: הויות דרב ושמואל קא חזינא הכא. ואנן קא מתנינן בעוקצין תלת סרי מתיבתא, ורב יהודה שליף מסאני ואתא מטרא, ואנן צוחינן וליכא דמשגח בן. אלא הקדוש ברוך הוא ליבא בעי, דכתיב וה' יראה ללבב.